

**Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott Nyelvészet Program**

Csányi Eszter

**Frazeologizmusok a német gazdasági sajtóban, helyük a
gazdasági szaknyelv elsajátításában**

Doktori (PhD) értekezés téziséje

A kutatás célkitűzéseiről, a feltárás módszereiről és eredményeiről

Témavezető: Dr. Borgulya Istvánné, CSc

Pécs
2016

A TÉZISFÜZET FELÉPÍTÉSE

- 1. A kutatás előzményei, problémafelvetés, hipotézisek, módszertan**
- 2. A disszertáció tudományelméleti háttere**
 - 2.1. Frazeologizmusok**
 - 2.1.1.1. A frazeologizmusok jellemzői**
 - 2.1.1.2. Polilexikalitás**
 - 2.1.1.3. Lexikális, pszicholingvisztikai, strukturális, pragmatikai rögzültség**
 - 2.1.1.4. Idiomatikus jelleg**
 - 2.1.1.5. A frazeologizmusok osztályozása**
 - 2.2. A szaknyelvek, a gazdasági szaknyelv, a gazdasági szaknyelv a sajtóban**
- 3. Empirikus kutatások**
 - 3.1. Német gazdasági frazeologizmusok az írott szaksajtóban, szemantikai és morfológiai-szintaktikai elemzés**
 - 3.2. Gazdasági frazeologizmusok a gazdasági szaknyelv oktatásában**
- 4. Frazeodidaktikai helyzetjelentés**
- 5. Záró megjegyzések és kitekintés**
- 6. A tézisekben hivatkozott irodalom**
- 7. A témában végzett publikációs tevékenység**

1. A kutatás előzményei, problémafelvetés, hipotézisek, módszertan

A témaválasztás indítéka oktatási kötődésében keresendő: 2001 óta gazdasági szaknyelvet tanítok a Budapesti Gazdasági Egyetemen (régén: Budapesti Gazdasági Főiskola), a Pénzügyi és Számviteli Karon, Pénzügy és számvitel, Emberi erőforrások, Gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatóknak. E tárgykörben tankönyveket, ill. nyelvkönyveket is készítettem (Csányi/Magyarné 2010, Csányi 2010, Csányi/Magyarné 2011, Csányi 2011, Csányi/Magyarné 2013). Oktatói munkám világossá tette számomra, hogy a frazeologizmusok a szaknyelv-elsajátítás fontos elemei – az idegen nyelvek tanulásában és tanításában külön odafigyelést igényelnek.

A frazeologizmusokkal a nyelvtudomány művelőinek sokasága foglalkozik, azonban azoknak a kutatási eredményeknek a köre, amelyek az egyes szaknyelvekre vonatkoznak meglehetősen szűk. Ezért összpontosítottam dolgozatomat a gazdasági szaknyelvre, ezen belül a német nyelvre fókuszálva a vizsgálatot.

Kutatásaimban német nyelvű gazdasági sajtóban megjelenő írásokból gyűjtöttem, rendszereztem, elemeztem az előforduló gazdasági tartalmú frazeologizmusokat. Tettem ezt azzal a céllal, hogy támpontokat találjak az oktatáshoz, és végső soron olyan következtetésekhez jussak el, amelyek az oktatásban eredményesen használhatók.

A disszertáció célja volt elméletileg megalapozottan rendszerbe foglalni a német gazdasági sajtótermékekben előforduló gazdasági szaknyelvi frazeologizmusokat, feltárni fontos jellemzőiket, a nyert modellek segítségével eredményesebbé tenni a német gazdasági szaknyelv oktatását, ill. a tanulmányukat befejező szakemberek szakszöveg feldolgozását. E célkitűzésből következik, hogy munkám csak a gazdasági szaknyelvi frazeologizmusokat és azok nyelvoktatásbeli szerepét kutatta.

A kutatáshoz alapkérdések, illetve alapfeltevések vezettek el. Ezek részben a gazdasági szaknyelvben fellelhető frazeologizmusok sajtóbeli előfordulására vonatkoznak, részben pedig a szaknyelv-oktatáshoz, illetve -elsajátításhoz kötődnek. A kutatás megkezdésekor az alábbi kérdések foglalkoztattak:

- Mennyiben függ a gazdasági szaknyelvi frazeologizmusok szaksajtóbeli előfordulásának gyakorisága a választott sajtóterméktől? Vajon bizonyos szaklapok nagyobb számú és többféle frazeologizmust használnak, mint mások?
- Mely frazeologizmus típusokat lehet azonosítani és ezek közül melyek fordulnak elő nagyobb számban a gazdasági szaksajtóban?
- Megfigyelhető-e, hogy valamely német gazdasági frazeologizmus-típus értelmezése és használata több magyar anyanyelvű szaknyelv-elsajátítónak okoz nehézséget, mint más típusok?

- Mely gazdasági frazeologizmus-típus(ok) okoz(nak) gyakrabban nehézséget, mint más típusok?
- Mely módszerek kínálkoznak a gazdasági szaknyelvben előforduló frazeologizmusok elsajátítására?

Ezekből a kérdésekből idővel kikristályosodtak a feltevések, a hipotézisek:

1. A gazdasági szaknyelvi frazeologizmusok előfordulásának gyakorisága függ a választott sajtóterméktől. Egyes szaklapok nagyobb számú és többféle frazeologizmust használnak, mint mások.
2. A gazdasági szaklapok első sorban igei frazeologizmusokat tartalmaznak, azokon belül is nagy számban fordulnak elő a funkciógés szerkezetek.
3. Bizonyos gazdasági szaknyelvi frazeologizmus-típusok több magyar anyanyelvű nyelvelsajátítónak okoznak nehézséget a német gazdasági szaksajtó értelmezésében, mint egyes más típusok.
4. Az értelmezési és használati nehézségek akkor a legkisebbek, ha a német frazeologizmusnak van olyan magyar frazeologizmus megfelelője, amelynek struktúrája megegyezik a német nyelviével.
5. Minél több vonatkozásban (struktúra, a frazeologizmust alkotó elemek tükörfordítással fordíthatósága) eltérnek egymástól a német és a magyar egymásnak megfeleltethető

frazeologizmusok, annál nagyobb az esélye értelmezési nehézségek keletkezésének.

6. Különösen problematikus a magyar nyelvről a német nyelvre történő fordítás, a helyes frazeologizmus megtalálása a nagy eltéréseket vagy a magyar nyelvben zéró megfeleléseket mutató frazeologizmusok esetében.

A kutatások, illetve dolgozatom elkészítése során több módszer alkalmazását ötvöztem.

Értekezésem három nagy tartalmi részből áll.

Az első rész az elméleti keret lefektetését tartalmazza – ezt a frazeologizmusokra, illetve a gazdasági szaknyelvre vonatkozó szakirodalom feldolgozásával nyertem.

A második részt a gazdasági szaksajtóra vonatkozó empirikus kutatás képezi: a WirtschaftsBlatt, DER STANDARD (osztrák); Neue Zürcher Zeitung (svájci); Frankfurter Allgemeine Zeitung, Die Welt és WirtschaftsWoche (német) lapok online verziójából nyert korpuszon elvégeztem a frazeologizmusok azonosítását, kigyűjtését, tipizálását és rendszerezését, a típus-modellek felállítását.

A harmadik rész a gazdasági szaknyelv oktatása területére vezet át. Gerincét a hallgatók körében végzett felmérés jelenti. Kiszűri a gazdasági sajtószövegek feldolgozása során fellépő problémák közül a frazeologizmusokhoz kötődőket, keresi a problémák csökkentésének módjait, végül javaslatokat fogalmaz meg az oktatás eredményesebbé tétele céljával.

A frazeologizmusok didaktikai nézőpontból történő megközelítése, oktatásának fontossága is előtérbe kerül a frazeodidaktikával kapcsolatos fejezetrészen.

2. A disszertáció tudományelméleti háttere

2.1. Frazeologizmusok

Dolgozatom kulcsfogalma, a '*frazeologizmus*' a szakirodalomban több más fogalommal, illetve terminussal mutat rokonságot vagy azonosságot. Ilyenek a frazémák (Forgács 1998, Jesenšek 2006b, Ettinger 2007, Donalies 2009), az állandósult szókapcsolatok (Häcki Buhofer 2014), a kollokációk (Scherfer 2001, Reder 2006, Häcki Buhofer/Dräger/Meier/Roth 2014), a frazeológiai egységek (Hessky 1997, Lüger 2001), proverbiumok (T. Litovkina/Mieder 2005), idiómák/idiomatizmusok (Burger 2004, Dobrovolskij 2007, Jesenšek 2007, Kühn 2007).

A hazai szakirodalom a frazémákat tekinti alapfogalomnak, egy nyelvben a többé-kevésbé kötött szókapcsolatokként értelmezve azokat, és a frazémákhoz viszonyítva értelmezi a fentebbi elnevezéseket.

A külföldi kutatók esetén különböző elnevezésekkel találkozunk, ami elsősorban a megközelítés módjára és a nyelvtudományban való elhelyezésére vezethető vissza.

Dolgozomban frazeologizmus alatt két, vagy több szóból álló, állandósult szókapcsolatokat értek, melyek a nyelvközösségben egy

lexéma szerepét töltik be (vö. Hessky 1987, Burger 1998, Levin-Steinmann 2004, Forgács 2007).

A frazémák elnevezésére R. Molnár (1988) és Bárdosi (2009) alapján a *frazeologizmust* használtam. Szinonimának tekintetem a frazeológiai egység, állandósult vagy kötött szókapcsolat és az idióma kifejezéseket, mivel véleményem szerint jelentésbeli eltérés a nevezett megfogalmazások között nem mutatható ki. Formailag általában állandók, jelentéstartalmuk (majdnem mindig) egységes, közkeletűek, s legtöbbször egy a szókapcsolatot összetartó történeti fejlődésen mentek keresztül.

A frazeológia bővebben értelmezett tárgykörébe tartozónak tekintetem még a szólások, közmondások és proverbium elnevezéseket is. Ezek a fogalmak általános érvényű igazságot, bölcselést, sokszor a beszélő érzelmeinek megnyilvánulását fejezik ki.

2.1.1. A frazeologizmusok jellemzői

Forgács (2007) szűkebb, ill. tágabb értelemben vett frazeológiáról beszél. A polilexikalitás és a lexikális rögzültség kritériumainak megfelelő „szókészleteti egységek” (Forgács 2007:20) a tágabb értelemben vett, míg azok, amelyek idiomatikus jelleggel is bírnak a szűkebb értelemben vett frazeológiai szerkezetekhez tartoznak.

2.1.1.1. Polilexikalitás

A legtöbb kutató a polilexikalitás szempontjával nem foglalkozik behatóbban, még ha a frazeologizmusok kritériumainak felvázolásakor utal is arra, hogy frazeologizmus esetén legalább két szóból álló kifejezésről beszélünk (vö. Burger/Buhofer/Sialm 1982, Burger 1998, Földes és Kühnert 1992, Hessky 1987, 1992b, Hadrovics 1995, Keréjártó 2000, Donalies 2009).

2.1.1.2. Lexikális, pszicholingvisztikai, strukturális, pragmatikai rögzültség

A lexikális, pszicholingvisztikai, strukturális, pragmatikai rögzültség a frazeologizmusok jellemzőinek következő szempontja. A rögzültség sokkal nehezebben definiálható jelenség, mint a polilexikalitás. A frazeológiai egységek rögzültségének feltétele, hogy ha olvassuk vagy halljuk azokat, akkor felismerjük őket anélkül, hogy az alkotóelemek szó szerinti jelentésén el kellene gondolkodnunk (Burger 1998).

Forgács (2007) szerint lexikális rögzültség esetén a kifejezés elemei egységet képeznek, ezeket a felhasználók a lexémákhoz hasonlóan használják. Az alkotórészek sorrendje és morfológiai alkata is nagyrészt kötött (pl. Qualmen wie ein Schlot. – Füstöl, mint a gyárkémény). Ez a kétoldalú lexikális függőség is megkülönbözteti a frazémákat a szabad szószervezetektől. Sokszor azonban ezt a függőségi viszonyt a nyelvi játék kedvéért feloldják (pl. Die klügere

Zahnbürste gibt nach – der Klügere gibt nach – Okos enged, számár szenved).

Egy bizonyos polilexikális egység esetén a frazeologizmus nem állítható elő egyszerűen az alkotóelemekből, hanem a beszélő tudatában kész és elraktározódott entitások állnak készenlétben, hogy bármikor lehívhatóak legyenek (Hessky 1992b vö. Burger 1998). Hessky ezen felfogása pszicholingvisztikai szempontból közelíti meg a frazeologizmusokat, amely nézőponttal én is egyetértek.

2.1.1.3. Idiomatikus jelleg

A legtöbb frazeológus az idiomatizmus jelenségét, mibenlétét, megnyilvánulásait, fokozatait vizsgálja mélyrehatóbban. A vélemények nem alkotnak egységes képet, azonban abban minden kutató egyetért, hogy az idiomatikus jelleg az egyik legszembetűnőbb a frazémák jellemzői között.

A frazeológiában idiomatikus kifejezés alatt olyan képszerű, több tagból álló szóösszetételeket értünk, amelyek jelentése nem vezethető le az alkotóelemek jelentéséből. Az idiomatizálódásnak az az előfeltétele, hogy jelentésváltozások mennek végbe, amelyek a konkrétól az absztrakt felé mutatnak. Ezáltal egy elvont jelentés lép a szó szerinti, vagyis levezethető jelentés helyébe (Keréjkártó 2000). Amennyiben egy szóösszetétel egyes elemeinek a jelentéséből nem következtethető ki az egész kifejezés jelentése, akkor Donalies (2009) szerint ez a frazéma idiomatikus jellegéből fakad. A szófordulat minden egysége, vagy részei, ill. egyetlen része is lehet

idiomatikus. Ez alapján a nyelvészek teljes (pl. den roten Faden verlieren – elveszti a fonalat), részleges (pl. blinder Passagier – potyautas) vagy nem idiomatikus (pl. Maßnahmen treffen – intézkedést hoz) jellegről beszélnek.

2.1.2. A frazeologizmusok osztályozása

A határok elmosódtak, átmenetek vannak az egyik, ill. a másik osztályozás között. Mindezek a nyelv fejlődését, dinamikáját tükrözik. Ennek feltérképezése csekély fokú idealizáláshoz és ezáltal a nyelv adekvátabb leírásához vezet (Hessky 1987).

A kutatók megközelítési módjától, a csoportosítás szempontjától, a frazeologizmusok kommunikációs funkciójától vagy szintaktikai viselkedésétől stb. függően más-más osztályozást hoztak létre. A frazeologizmusok sokféle formája létezik, attól függően, hogy a szűkebb (csak az idiomatikus kifejezéseket tekintjük frazeologizmusnak) vagy a tágabb (a lexikális rögzültség elegendő kritérium a frazeologizmusok elhatárolásakor) értelmezést tartjuk szem előtt (Forgács 2007).

A fentiek alapján a frazeologizmusok közé tartoznak a szólások / közmondások (pl. Ajándék lónak ne nézd a fogát), a szóláshasonlatok (pl. weiß wie Schnee – fehér, mint a hó), a szituatív klisék (pl. Szépre száll a füst), a közhelyek (pl. Man lebt nur einmal! – Egyszer élünk!), a funkcióiágés kapcsolatok (an jmdem, etwas Kritik ausüben – kritikát gyakorol), a kollokációk (pl. fogat mos), az

onimikus frazeologizmusok (pl. Das Weiße Haus – Fehér Ház), a frazeológiai terminusok (pl. Gewerbesteuer – iparüzési adó), a páros frazeologizmusok (pl. hegyen-völgyön), a modellértékű kapcsolatok (pl. von Stadt zu Stadt – városról városra), az ikerformulák (pl. Schlag auf Schlag – nyakra-főre) és a szállóigék (pl. Hass, alkoss, gyarapíts!).

2.2. A szaknyelvek, a gazdasági szaknyelv, a gazdasági szaknyelv a sajtóban

A szaknyelv meghatározása nehézségekbe ütközik, mivel a szaknyelv hol ezt, hol azt jelenti. Néha a nyelvhasználatot, néha a felhasznált nyelvi eszközöket, néha pedig a speciális alkalmazási területet, és sokszor mindezek együttesét értjük alatta (vö. Kohn, Kurt 1988).

A szaknyelvkutatás egyik kiemelkedő alakja Hoffmann, Lothar (1984), a szaknyelvet, mint ahogy sokat emlegetett definíciójában írja, résznyelvnek / alnyelvnek („Subsprache”) nevezi és a köznyelv részének tekinti.

Szathmári István a szaknyelvek definiálásának problematikájával kapcsolatban azt mondja: „az értelmező szótár meghatározása a mai igényeknek is megfelel”. Eszerint: „A szaknyelv egy nyelvnek valamely tudomány(ág)ban, szakmában, foglalkozási körben kialakult olyan változata, amely a köznyelvtől főként szókincsében tér el.” (Szathmári 2014:79)

A kutatók különböző megközelítéseit szem előtt tartva a szaknyelv legfontosabb attribútumait következőképpen foglaltam össze:

- a szaknyelv egy funkcionális nyelvi stílus (Beneš 1966),
- a szaknyelv kognitív műveletek sorozata (Hoffmann 1984),
- a szaknyelv egy társadalmi nyelvváltozat (Seregy 1988, Szathmári 2014, Szűcs 2014),
- a szaknyelv érinti a nonverbális és verbális kommunikációt (Kiss 1995),
- a szaknyelv az általános- vagy standard nyelv egy alrendszere (Fluck 1996),
- a szaknyelv interdiszciplináris (Kurtán 2003),
- a szaknyelv a szakmai kommunikáció megvalósításának eszköze (Borgulya 2004),
- a szaknyelv egyedi terminológiával bír (Heltai 2004).

A szaknyelvek rövid elemzése megmutatta, hogy az emberi tevékenységekben és a társadalomban bekövetkezett változások mindinkább indokolják a szaknyelvek szerepére, használatára vonatkozó vizsgálatok, kutatások számának megnövekedését.

Gazdasági háttérismeretek nélkül nem végezhető a gazdasági szaknyelvek nyelvészeti megközelítése sem, mivel a kutató nem látja át, nem érti a szaknyelvi kommunikáció szempontjából kulcsfontosságú, alapvető összefüggéseket.

A szaknyelvek elemzésére számos módszer áll rendelkezésünkre, azonban ez az elemzés minden esetben interdiszciplináris megközelítést kíván. Az egyes tudományágak átfedésben és

folyamatos kölcsönhatásban vannak egymással, ami a szaknyelvek globális, több oldalról történő vizsgálatát teszi szükségessé.

A gazdasági szaknyelv vizsgálatának alapját a szakszövegek alkotják. Az újságírók által alkalmazott gazdasági nyelvet a gazdasági jellegű újságcikkekből kiindulva elemezhetjük leginkább.

A gazdasági szaksajtóban megjelenő cikkek tükrözik az újságírói műfaj jellegzetességeit, melyek a következők:

- figyelemfelkeltő cím és kezdés,
- a tudományos és a hétköznapi szóhasználat keveredése,
- közhelyszerű kifejezések, szófordulatok, metaforák alkalmazása,
- átlátható, tagolt szövegfelépítés, különböző betűtípusok, világos mondatszerkesztés,
- utalások az aktualitásra, valóságra,
- számadatok felsorolása.

Az írott média a kommunikáció speciális színtere, ami közös háttérismereteket, kulturális tudást feltételez, s ahol az olvasó, mint befogadó, a cikk írója, mint küldő jelenik meg. Csak ezek egyidejű megléte teszi lehetővé a mondanivaló (jelen esetben gazdasági hír) megfelelő interpretálását.

3. Empirikus kutatások

Az empiria a WirtschaftsBlatt, a DER STANDARD, a Neue Zürcher Zeitung, a Frankfurter Allgemeine Zeitung, a Die Welt és a WirtschaftsWoche gazdasági lapok online verziójának tükrében

elvégzett empirikus kutatással foglalkozik. Bemutatja a vizsgált gazdasági cikkekben előforduló frazeologizmusokat szemantikai és morfológiai jellemzőik alapján.

Ezen kívül egy hallgatói felmérés keretében arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a gazdasági felsőoktatásban tanuló hallgatók körében mennyire ismertek a gazdasági frazeologizmusok, azokat milyen szinten tudják alkalmazni, illetve reprodukálni.

3.1. Német gazdasági frazeologizmusok az írott szaksajtóban, szemantikai és morfológiai elemzés

A kutatás témáját egyértelműen motiválta a didaktikai cél: olyan területre fókuszálni a kutatást, amelytől az idegen nyelv oktatását, illetve a nyelvtudás gyakorlati hasznosíthatóságát egyértelműen támogató eredményeket várhatok. Így szűkítettem a vizsgált szövegek forrásának körét bizonyos, viszonylag gyakran olvasott német nyelvű lapokra.

A sajtót alapul vevő nyelvészeti kutatások, többek között azért választják ezt a médiumot, mert a sajtó képes reprezentálni az éppen aktuális nyelvhasználatot is (vö. Lüger 1995). Ezért esett a választásom a hat online lapra (WirtschaftsBlatt, DER STANDARD, Neue Zürcher Zeitung, Frankfurter Allgemeine Zeitung, DIE WELT, WirtschaftsWoche), azokon belül is a gazdasági témájú cikkekre, melyekben a frazeologizmusok gyűjtését végeztem.

A gazdasági nyelvre jellemző frazeologizmusok vizsgálatakor különbséget kell tenni az általános nyelvi és a szaknyelvi frazeologizmusok között. Szaknyelvi frazeologizmusok azok, melyek tényállásokat, ill. tárgyakat neveznek meg, szakmai karakterrel bírnak, és csak a szaknyelvben jelennek meg állandósult szókapcsolatként (vö. Duhme 1991).

A szaknyelvi frazeologizmusokon belül a dolgozat a gazdasági frazeologizmusokkal foglalkozott. Ez alatt azokat a kifejezéseket értettem, melyek jelentése tipikusan gazdasági tevékenységekkel hozhatók összefüggésbe, ill. a főnévi-tag terminologizált. A definiálásnál lényeges szempont, hogy számos frazeologizmus a szakmai (gazdasági) szöveggörnyezet következtében válik gazdaságivá.

A vizsgált 31266 össz-szósámú, 81 cikkből álló korpuszban összesen 621 frazeologizmus volt. Ez átlagban 8 frazeologizmus számot jelent cikkenként és egyértelműen a frazeologizmusok gyakori használatáról tanúskodik.

A szövegekben fellelhető 621 frazeologizmusból 214 tekinthető gazdasági frazeologizmusnak, amelyek között 185 különböző báziskomponenst¹ azonosítottam. Ez 34,4%-nak felel meg, ami cikkenként átlagban 3 gazdasági szókapcsolatot jelent. Ez a magas arány is alátámasztja a frazeologizmusok oktatásának fontosságát a gazdasági szaknyelvi órákon, mivel az autentikus gazdasági

¹ Fleischer (1997) értelmében a báziskomponensek a frazeológiai egység állandó részét képező elemek.

szövegek feldolgozása során mindenképpen találkoznak a hallgatók ezekkel a nyelvi elemekkel. A disszertációban szemantikai és morfológiai megközelítésben vizsgáltam a kigyűjtött frazeologizmusokat.

A gazdasági frazeologizmusok szemantikai szempontok alapján történő osztályozáskor elsősorban az idiomatikus jelleg volt a vizsgálat tárgya, ami a leggyakrabban említett kritérium a frazeologizmusok elhatárolásánál.

A vizsgált szövegekben nem fordult elő teljesen idiomatikus kifejezés, és a nem idiomatikus kifejezésekre is csupán néhány példát hozott a vizsgált anyag. Ugyanakkor részleges idiómákban, ill. frazeológiai terminusokban, mint idiomatikus kifejezésekben az elemzett cikkek igen gazdagok voltak.

Az értekezés egyik nívója, hogy a szövegek vizsgálata során rejtetten szaknyelvi frazémákat is azonosítottam. Ezeknél a gazdasági szaknyelvi tartalom csak a szövegekörnyezet következtében (implicit módon) válik gazdaságivá. Ezen rejtett szaknyelvi frazémák jellemzői a következők:

- a gazdasági jelentésű elem csak implicit van jelen,
- a szövegekörnyezet segítségével egyértelműen meghatározható a rejtett alkotórész,
- a szókapcsolat az implicit taggal együtt válik gazdasági frazeologizmussá.

A szemantikai megközelítésnél különböző gazdasági szegmensekhez kapcsolódó összetevők, a tőzsde, a makro pénzügyek, a vállalati

mechanizmusok, folyamatok, ill. az általános gazdasági folyamatok körébe tartozó szókapcsolatok kristályosodtak ki.

A szemantikai elemzés megmutatta, hogy a gazdasági életben fontos események, a gazdasági alanyokhoz kapcsolódó kifejezések voltak jelen a vizsgált korpuszban. A legtöbb frazeologizmus (79) a vállalati mechanizmusok, folyamatok csoporthoz, míg a legkevesebb (25) a tőzsde témához kapcsolódott. A makro pénzügyek (39) és az általános gazdasági folyamatok (42) szegmensek számadatai nagyjából megegyeznek.

A morfológiai elemzés során megállapítottam, hogy a vizsgált gazdasági szaknyelvi frazeologizmusok körében a főnévi, ill. az igei frazeologizmusok vannak jelen.

A főnévi frazeologizmusok csupán csekély számban voltak jelen a vizsgált korpuszban (16). Egyszavas kifejezésekből és főnév + melléknév összetételből 6-6, míg a főnév + elöljárószó kapcsolatból 3-t, és a főnév + főnév szókapcsolatból csak 1-t találtam.

Az ige + főnév alcsoport igen magas számmal (117), az ige + főnév + prepozíció 30 szókapcsolattal szerepelt a vizsgált korpuszban. Az ige + főnév + főnév + prepozíció (10), az ige + főnév + melléknév (5), az ige + főnév + melléknév + prepozíció (4) és az ige + melléknév csoport csupán 3 szókapcsolattal voltak jelen.

A vizsgált korpuszban gyakoriak voltak a szinonimák, ill. az antonimák, és elsősorban a főnévi bázis komponenssel és változó igei elemmel álló kifejezések voltak jellemzőek.

Tehát: az ige + főnév komponensekből álló szókapcsolatok kimagasló száma azt mutatja, hogy a gazdasági szaknyelvi órákon

első sorban ezen összetevőkből álló frazeologizmusok oktatása javasolt. A vizsgált korpusz elemzése megmutatta, hogy minden cikkben minimum egy ($117/81=1,44$) funkcióigés szerkezet szerepel.

3.2. Gazdasági frazeologizmusok a gazdasági szaknyelv oktatásában

A hallgatók körében elvégzett kutatás elsődleges célja a gazdasági frazeologizmusokkal kapcsolatos ismeretek feltérképezése volt. Arra voltam kíváncsi, hogy milyen jellemzőkkel bíró frazeologizmusok okozzák a legnagyobb fennakadásokat az értésben, ill. a produktív nyelvhasználatban, és a feltárt nehézségek alapján milyen típusú előfordulásokat kell az oktatás során kiemelt hangsúllyal gyakoroltatni, a magasabb nyelvtudásszint elérése érdekében.

Feltételezésem szerint a hallgatók körében sokszor már a természetes nyelvhasználati célok elsajátítása terén is tapasztalhatók problémák. Az idegen nyelvű szöveg(ek) megértése, lefordítása, ill. közvetítése, az önálló szöveg(ek) alkotása is nehézséget okoz, nem beszélve a gazdasági szókinccsel, frazeologizmusokkal bővített szakszövegek feldolgozásáról.

Az elvégzett felmérés vonatkozásában hipotéziseim a következők voltak:

- az egybefüggő német nyelvű szöveg megértése és kiegészítése során a legmagasabb a hibaszázalék,
- a legjobb eredményt a magyar nyelvű frazeologizmusok megadásakor érik el a hallgatók,

- a német nyelvű kifejezések német nyelvű magyarázatainak összepárosítása nehézségekbe ütközik a hallgatók körében,
- a funkcióigés szerkezetek esetén problémát okoz a megfelelő igei tag kiválasztása.

Egy általam összeállított papír alapú kérdőívet töltöttem ki 200, a gazdasági felsőoktatásban tanuló hallgatóval. Azonban a kiértékelésnél csupán 163 feladatsort tudtam figyelembe venni, mivel 37 kérdőív használhatatlan volt a felmérés szempontjából.

A feladatsor elkészítéshez az előzőleg elvégzett empirikus kutatás során a DER STANDARD, a Neue Zürcher Zeitung, a Frankfurter Allgemeine Zeitung, a Die Welt és a WirtschaftsWoche című gazdasági lapok online verziójából nyert frazeologizmusokat használtam fel.

Az előző fejezetben kigyűjtött 185 különböző báziskomponensű gazdasági frazeologizusból a 60 itemből álló feladatsor összeállításához 40 szókapcsolatot használtam fel, a második, a harmadik, a negyedik feladathoz. Az első és az ötödik feladat (20 item) egy-egy autentikus, német nyelvű újságcikket tartalmazott és az azokban előforduló gazdasági frazeologizmusokhoz kapcsolódott. A hangsúlyt az igei frazeologizmusok kimagasló száma miatt (169) azokra fektettem. 20 funkcióigés szerkezetet (főnév + ige), 14 ige + főnév + prepozícióból álló és 6 egyéb (ige + főnév + melléknév, ige + főnév + melléknév + prepozíció, ige + főnév + főnév + melléknév,

ige + melléknév) szókapcsolatot használtam fel a kérdőív elkészítésekor.

A frazeologizmusok kiválasztása random módon történt, a gazdasági szaknyelv oktatása során gyakran előforduló szóösszetételekre fókuszálva.

A kérdőívek kiértékelése után leszögezhetem, hogy az általam felállított hipotézisek beigazolódtak.

A felmérés gyenge eredményei alapján kijelenthető, hogy a hallgatók nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel a gazdasági szaknyelvi frazeologizmusok terén. Az összes válaszadó 74,2%-a (121 fő) nem érte el a megszerezhető 60 pont 50%-át sem. A legmagasabb, 50-60 pont közötti sávba csupán három eredmény tartozott.

Tehát: a gazdasági szaknyelvi órákon a receptív készségeken belül nagy hangsúlyt kell fektetni az olvasott szöveg értés készségének fejlesztésére autentikus gazdasági újságcikkek segítségével is, mivel a receptív készségek közvetetten a produktív készségeket is fejlesztik.

4. Frazeodidaktikai helyzetjelentés

Az elméleti eredmények gyakorlatban történő hasznosíthatóságához, azonban mindenképpen szükség van a frazeologizmusok oktatásának jelenlegi helyzetének ismeretére is.

A frazeodidaktika kifejezést Eismann említi elsőként 1979-es cikkében az orosz „frazeodidaktika” terminusból kiindulva (idézi Ettinger 2007). A frazeodidaktika meghatározás a frazeológia azon

részterületét jelenti, amely az anyanyelv-, ill. idegen nyelv oktatása során a frazeologizmusok átadásával foglalkozik (vö. Bergerová 2010, Ettinger 2007, Hallsteinsdóttir 2011, Jazbec/Enčevá 2012). Igaz, a nemzetközi frazeológiai kutatásokban mindig is jelen voltak az idegen nyelvek oktatásával foglalkozó tanulmányok. Ennek is köszönhető, hogy az 1990-es években egyre több tankönyv és tananyag szentel teret a frazeologizmusok tanításának (vö. Lüger 1997a).

Kühn, Peter mégis azt írta 1992-es cikkében: „Es scheint, als dämmere die primär- und sekundärsprachliche Didaktik weiterhin im phraseologischen Dornröschenschlaf.” (Kühn 1992:169). Azaz, úgy tűnik, az anyanyelvi, ill. idegen nyelvi frazeodidaktika még Csipkerózsika álmát alussza.²

Bár ez mára megváltozni látszik, a mai tantervek sem szentelnek akkora figyelmet a frazeologizmusok oktatásának (főként a német, mint idegen nyelv vonatkozásában), mint az szükséges lenne.

A frazeológiai kifejezéseket az anyanyelvhez hasonlóan már a nyelvtanulás korai szakaszában érdemes elkezdni. A diákok anyanyelvi kompetenciájukat alapul véve, analógia útján kialakítják idegen nyelvi kompetenciájukat, aminek segítségével elsajátíthatják az ismeretlen szóösszetételeket is.

Az oktató frazeologizmusok kiválasztásában nagy szerep jut a tanárnak és tanulónak egyaránt. Az oktatók alapul vehetik a gyakorisági elemzések, ill. nemzetközi korpuszok anyagait, míg a diákok önmaguk is készíthetnek szógyűjteményeket.

² A szerző saját fordítása

Kühn (1992) alapján a frazeologizmusok elsajátításának három lépcsőfokát a következőkben határozták meg: 1. frazeologizmusok felismerése 2. frazeologizmusok jelentésének megfejtése 3. a frazeologizmusokkal kapcsolatos ismeretek megszilárdítása. A felsorolást azóta egy negyedik szinttel is kiegészítették: a frazeologizmusok aktív alkalmazása.

5. Záró megjegyzések és kitekintés

Az értekezés elsősorban a gazdasági frazeologizmusok területén belül, azok szaknyelvi órákon történő oktatásával kapcsolatos gyakorlati hasznosíthatóság számára bír nagy jelentőséggel, ugyanakkor fontos adalékokat szolgáltat a magyar és nemzetközi alkalmazott nyelvtudomány számára is.

A magyar alkalmazott nyelvtudomány számára főként abban áll a disszertáció jelentősége, hogy egy, a frazeológia kutatás eddig nem kutatott területére, a gazdasági frazeologizmusokra helyezte a hangsúlyt. Ugyanakkor rávilágított a frazeodidaktika jelenlegi hiányosságaira, és javaslatokat fogalmazott meg a gazdasági nyelvoktatás során alkalmazható oktatástechnikai módszerekre a gazdasági frazeologizmusok vonatkozásában.

Nemzetközi viszonylatban is újszerű a kutatás, mivel elsőként vizsgálta kontrasztív megközelítésben a gazdasági szaknyelvi frazeologizmusokat. Messzemenő következtetések azonban ezen egy értekezés alapján nem vonhatók le, azokhoz további kutatások szükségesek.

A dolgozat empirikus kutatásai hat német nyelvű gazdasági újság online verziójából gyűjtött korpuszt vizsgáltak. Érdekes eredményeket hozhat a kutatás nagyobb mintára történő kiterjesztése, több gazdasági lap bevonása, esetleg más szövegtípusok figyelembe vétele. A kiterjesztett korpusz segítségével általánosítható állításokat lehetne megfogalmazni.

Ugyancsak megfontolás tárgyát képezheti egy nagyobb hallgatói létszámot vizsgáló kutatás elvégzése. A különböző felsőoktatási intézményekben eltérő hangsúlyt fektetnek a gazdasági szaknyelv oktatására, ami alapján feltehetőleg az eredmények is máshogy alakulnának. Izgalmas értékeket kaphatunk nem gazdasági felsőoktatásban idegen nyelvet tanulók vizsgálata során, akik a gazdasági szaknyelvet választható tárgyként hallgatják. A nagyobb reprezentatív mintán elvégzett kvalitatív és kvantitatív módszerekkel végzett kutatások további lényeges adatokkal szolgálhatnak.

A gazdasági szaknyelvet tanulók és tanítók egyértelműen profitálhatnának egy, a kapott eredmények alapján létre hozott szaknyelvi frazeológiai online-adatbázisból, amely a gazdasági frazeologizmusokat szemantikai, és/vagy morfológiai-szintaktikai szempontok szerint csoportosítja, és amelyhez a gazdasági szaknyelvet tanulók vagy az iránt érdeklődők hozzáférhetnek.

6. A tézisekben hivatkozott irodalom

BENEŠ, EDUARD (1966) Syntaktische Besonderheiten der deutschen wissenschaftlichen Fachsprachen. Deutsch als Fremdsprache 3/3. 26-36. http://zs.thulb.uni-jena.de/rsc/viewer/jportal_derivate_00231419/daf_1966-3_028.tif

Letöltés dátuma 2014-07-21

BERGEROVÁ, HANA (2010) Multimediales Unterrichtsmaterial zur deutschen Phraseologie. Phraseologie in der germanistischen Ausbildung. Teil 4: Phraseologismen als ein didaktisches Phänomen. http://frazeeologie.ujepurkyne.com/VS_teil04_ger.asp. Letöltés:

2015.06.20.

BORGULYA ISTVÁNNÉ (2004) Kultúraközi, szakmai és szervezeti kommunikáció. In: Borgulya Istvánné (szerk.) Kultúraközi, szakmai és szervezeti kommunikáció. PTE Közgazdaságtudományi Kar, Pécs. http://www.gvkm.ktk.pte.hu/files/tiny_mce/File/Konyvek/KulturakozisZakmaiEsSzervezetiKommunikacio/komm04.pdf Letöltés 2014-07-01

BURGER, HARALD – BUHOFER, ANNELIES – SIALM, AMBROS (Ed.) (1982) Handbuch der Phraseologie. Walter de Gruyter, Berlin, New York.

BURGER, HARALD (1998) Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Erich Schmidt Verlag, Berlin.

BURGER, HARALD (2004) Phraseologie – Kräuter und Rüben? Traditionen und Perspektiven der Forschung. In: Steyer, Kathrin

(ed.): Wortverbindungen – mehr oder weniger fest. Walter de Gruyter. Berlin/New York.

CSÁNYI ESZTER (2010) Geld- und Bankwesen, Grundzüge des Marketing (Kapitel 6, 9) In: Hoványiné Medve Éva - Dr. Winkler Ágnes (szerk.) (2010) Német üzleti nyelv. Perfekt Zrt, Budapest.

CSÁNYI ESZTER - MAGYAR GÉZÁNÉ (2010) Gyakorlókönyv a gazdasági-pénzügyi közép- és felsőfokú nyelvvizsgálóhoz. Perfekt Zrt, Budapest.

CSÁNYI ESZTER - MAGYAR GÉZÁNÉ (2011) Bevezetés a német üzleti idegen nyelvbe. Saldo, Budapest.

CSÁNYI ESZTER (2011) Unternehmensformen und Unternehmenszusammenschlüsse, Versicherungswesen, Humanressource Management (Lektion 3, 9, 14) In: Dr. Virágh Árpád (szerk.): Német pénzügyi-számviteli és üzleti nyelvkönyv. Akadémiai Kiadó, Budapest.

CSÁNYI ESZTER - MAGYAR GÉZÁNÉ (2013) Német gyakorlókönyv a szóbeli közép- és felsőfokú üzleti-pénzügyi nyelvvizsgálóra. Saldo, Budapest.

DOBROVOL'SKIJ, DMITRIJ (2007) Cognitive approaches to idiom analysis. In: Burger, Harald – Dobrovolskij, Dmitrij – Kühn, Peter – Norrick, Neal R. (Hrsg.) (2007): Phraseologie/ Phraseology. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung/ An International Handbook of Contemporary Research. 2 Halbbände (HSK 28.1/2). Berlin, de Gruyter.

DONALIES, ELKE (2009) Basiswissen. Deutsche Phraseologie. Tübingen und Basel: A. Franke/UTB.

- DUHME, MICHAEL (1991) Phraseologie der deutschen Wirtschaftssprache: eine empirische Untersuchung zur Verwendung von Phraseologismen in journalistischen Fachtexten. Essen.
- ETTINGER, STEFAN (2007) Phraseme im Fremdsprachenunterricht. In: Burger, Harald – Dobrovolskij, Dmitrij – Kühn, Peter – Norrick, Neal R. (Hrsg.) (2007): Phraseologie/ Phraseology. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung/ An International Handbook of Contemporary Research. 2 Halbbände (HSK 28.1/2). Berlin, de Gruyter.
- FLUCK, HANS-R. (1996) Fachsprachen. Einführung und Bibliographie. 5., überarbeitete und erweiterte Auflage. Francke Verlag, Tübingen. (UTB für Wissenschaft: Uni-Taschenbücher; 483)
- FORGÁCS TAMÁS (1998) Frazeológiai egységek és valencia. In: A mai magyar nyelvleírásának újabb módszerei III. Szeged, 1998. 7-39.
- FORGÁCS TAMÁS (2007) Bevezetés a frazeológiába. A szólás- és közmondáskutatás alapjai. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 69. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- FÖLDES, CSABA – KÜHNERT, HELMUT (1992) Hand- und Übungsbuch zur deutschen Phraseologie. Egységes jegyzet. Tankönyvkiadó, Budapest.
- HADROVICS LÁSZLÓ (1995) Magyar frazeológia. Történeti áttekintés. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- HALLSTEINSDÓTTIR, ERLA (2011) Aktuelle Forschungsfragen der deutschsprachigen Phraseodidaktik. Linguistik online. Bd. 47,

Nr. 3. http://www.linguistik-online.de/47_11/hallsteinsdottir.html.

Letöltés: 2015.04.30.

HÄCKI BUHOFER, ANNELIES – DRÄGER, MARCEL – MEIER, STEFANIE – ROTH, TOBIAS (2014) Feste Wortverbindungen des Deutschen. Kollokationswörterbuch für den Alltag. Francke Verlag, Tübingen.

HELTAI PÁL (2004) Terminus és köznyelvi szó In: Dróth Júlia (szerk.): Szaknyelv és szakfordítás. Tanulmányok a Szent István Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének kutatásából és kutatási témáiról. Szent István Egyetem, Gödöllő, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

<http://nyelvkozpont.szie.hu/sites/default/files/files/Szaknyelv%20%C3%A9s%20szakford%C3%ADt%C3%A1s%202004.pdf> Letöltés: 2014-07-07

HESSKY REGINA (1987) Phraseologie, Linguistische Grundfragen und kontrastives Modell deutsch-ungarisch. Max Niemeyer Verlag, Tübingen.

HESSKY REGINA (1992b) Grundfragen der Phraseologie. In: Ágel, Vilmos (Hrsg.): Offene Fragen, offene Antworten in der Sprachgermanistik. XXVI/232 S. - Tübingen: Niemeyer.

HESSKY REGINA (1997) Feste Wendungen – ein heißes Eisen? Einige phraseodidaktische Überlegungen für den DaF-Unterricht. Deutsch als Fremdsprache 3, 139-143. http://zs.thulb.uni-jena.de/rsc/viewer/jportal_derivate_00234771/daf_1997-3_013.tif.

Letöltés: 2015.04.10.

- HOFFMANN, LOTHAR (1984): Kommunikationsmittel Fachsprache. Akademie Verlag, Berlin.
- JESENŠEK, VIDA (2006b) Warum Phraseologie im Fremdsprachenlernen? Schaurein 19/1. 2-6.
http://193.2.241.190/sdunj_/images/stories/Schaurein/schaurein_revi ja_1_2006.pdf. Letöltés: 2015.05.12.
- JAZBEC, SAŠA – MILKA, ENČEVA (2012) Aktuelle Lehrwerke für den DaF-Unterricht unter dem Aspekt der Phraseodidaktik. Porta Linguarum 17, 2012. 153-171.
http://www.ugr.es/~portalin/articulos/PL_numero17/9%20SASA.pdf.
 . Letöltés: 2015-07-29.
- JESENŠEK, VIDA (2007) Lehr- und Lerngegenstand Phraseologie. In: Jesenšek, Vida / Fabčič, Melanija (eds.) (2007): Phraseologie kontrastiv und didaktisch. Neue Ansätze in der Fremdsprachenvermittlung. Maribor, Slavistično društvo: Filozofska fakulteta.
- KERÉKJÁRTÓ ÁGNES (2000) Frazeológia a magyar nyelv tanításában. Hungarológia/(2000) 1-2. 223-247
- KISS JENŐ (1995) Társadalom és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- KOHN, KURT (1988) „Fachsprachen und Fachübersetzen. Psycholinguistische Dimensionen der Fachsprachenforschung.“ In: C. Gnutzmann (Hrsg.) Neue Perspektiven des fachbezogenen Fremdsprachenunterrichts. Tübingen: Narr, 39-64.
http://www.researchgate.net/publication/272743165_Fachsprache_u

nd_Fachbersetzen._Psycholinguistische_Dimensionen_der_Fachsprachenforschung Letöltés: 2015-06-30

KURTÁN ZSUZSA (2003) Szakmai nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

KÜHN, PETER (1992) Phraseodidaktik. Entwicklungen, Probleme und Überlegungen für den Muttersprachenunterricht und den Unterricht DaF. In: Fremdsprachen lehren und lernen 21. 169-189.

KÜHN, PETER (2007) Phraseme im Muttersprachenunterricht. In: Burger, Harald – Dobrovolskij, Dmitrij – Kühn, Peter – Norrick, Neal R. (Hrsg.) (2007): Phraseologie/ Phraseology. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung/ An International Handbook of Contemporary Research. 2 Halbbände (HSK 28.1/2). Berlin, de Gruyter.

LÜGER, HEINZ-HELMUT (1995) Pressesprache. 2., neu bearbeitete Auflage. Max Niemeyer Verlag. Tübingen.

LÜGER, HEINZ-HELMUT (1997a) Auswahlbibliographie zur Phraseodidaktik. In: Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung 32, 121-127.

LÜGER, HEINZ-HELMUT (2001) Phraseologie und Argumentation. In: Lorenz-Bourjot, Martine – Lüger, Heinz-Helmut (hrsg.) (2001) Phraseologie und Phraseodidaktik. Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung, Sonderheft 4. Edition Praesens. Wien.

SEREGY LAJOS (1988) A szaknyelv kutatás jelenlegi nehézségei. In: Kiss J. és Szűts L. (szerk.): A magyar nyelv rétegződése. A magyar nyelvészek IV. nemzetközi kongresszusának előadásai. II. 859-867. Akadémiai Kiadó, Budapest.

SZATHMÁRI ISTVÁN (2014) Hogyan indult meg a szaknyelvek vizsgálata a Magyar Nyelvtudományi Társaságban mindjárt a megalakulása után? In: Veszelszki Ágnes – Lengyel Klára (szerk.) Tudomány, Technolektus, Terminológia. A tudományok és szakmák nyelve. Budapest: Éghajlat Könyvkiadó. pp. 79-87.

SZŰCS GÁBOR (2014) Terminusok vagy szakkifejezések? In: Veszelszki Ágnes – Lengyel Klára (szerk.) Tudomány, Technolektus, Terminológia. A tudományok és szakmák nyelve. Budapest: Éghajlat Könyvkiadó. pp. 61-71.

T. LITOVKINA ANNA – MIEDER, WOLFGANG (2005) „A közmondást nem hiába mondják”. Vizsgálatok a proverbiumok természetéről és használatáról. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

7. A témában végzett publikációs tevékenység

7.1. Megjelent publikációk

CSÁNYI ESZTER (2005) Fordítási nehézségek az üzleti nyelvben. „Tudástranszfer és információs társadalom” Tudományos évkönyv BGF, Budapest.

CSÁNYI ESZTER Rund um die Wirtschaft II. In: Dr. Winkler Ágnes (szerk.): Német üzleti nyelv I.. Perfekt Kiadó Zrt, Budapest.

CSÁNYI ESZTER (2010) Geld- und Bankwesen, Grundzüge des Marketing (Kapitel 6, 9) In: Hoványiné Medve Éva - Dr. Winkler Ágnes (szerk.) Német üzleti nyelv. Perfekt Zrt, Budapest.

CSÁNYI ESZTER - MAGYAR GÉZÁNÉ (2010) Gyakorlókönyv a gazdasági-pénzügyi közép- és felsőfokú nyelvvizsgálóhoz. Perfekt Zrt, Budapest.

CSÁNYI ESZTER - MAGYAR GÉZÁNÉ (2011) Bevezetés a német üzleti idegen nyelvbe. Saldo, Budapest.

CSÁNYI ESZTER (2011) Unternehmensformen und Unternehmenszusammenschlüsse, Versicherungswesen, Humanressource Management (Lektion 3, 9, 14) In: Dr. Virágh Árpád (szerk.): Német pénzügyi-számviteli és üzleti nyelvkönyv. Akadémiai Kiadó, Budapest.

CSÁNYI ESZTER (2012) Fordítási nehézségek, hibatispológiák. Módszertani közlöny II/1. pp. 9-17. Szabadka.

CSÁNYI ESZTER - MAGYAR GÉZÁNÉ (2013) Német gyakorlókönyv a szóbeli közép- és felsőfokú üzleti-pénzügyi nyelvvizsgára. Saldo, Budapest.

7.2. Konferencia előadások

CSÁNYI ESZTER (2016) Német gazdasági frazeologizmusok az írott szaksajtóban. Alkalmazott Nyelvészeti Konferenciasorozat. Az ellentét nyelvi és nonverbális kifejezésének lehetőségei című konferencia. 2016. november 7-8. Kodolányi János Főiskola, Budapest. (A cikk 2017-ben jelenik meg)

CSÁNYI ESZTER (2016) Jó pap holtig tanul – avagy Tanítsunk-e frazeologizmusokat szaknyelvi órákon? XVI. Szaknyelvi SZOKOE-konferencia. 2016. november 11-12. Budapest, BME.

(A cikk 2017-ben jelenik meg)